

Sisäministeriö

Keskusrikospoliisin lausunto hallituksen esitysluonnoksesta Rajavartiolaitoksen varautumista tukevien toimivaltuuksien tarkistamiseksi

1 Asia

Sisäministeriö on pyytänyt Keskusrikospoliisilta lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta Rajavartiolaitoksen varautumista tukevien toimivaltuuksien tarkistamiseksi (VN/32242/2024).

Esityksessä ehdotetaan laajennuksia Rajavartiolaitoksen toimivaltuuksiin erityisesti Schengen-alueen sisärajoilla ja merialueilla. Rajavartiolaitoksella olisi oikeus suorittaa sisärajoilla ajallisesti ja alueellisesti rajattuja tarkastuksia rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi. Toimivaltuuksien tavoitteena on parantaa Rajavartiolaitoksen tilannekuvaa sisärajoilla ja vähentää tarvetta sisärajavälön väliaikaiselle palauttamiselle.

Rajavartiolaitokselle ehdotetaan uutta merenalaisen kriittisen infrastruktuurin valvonta-tehtävää sekä siihen liittyviä toimivaltuuksia Suomen aluevesillä ja talousvyöhykkeellä. Rajavartiolaitokselle säädettäisiin myös Yhdistyneiden kansakuntien merioikeusyleissopimuksen 110 artiklan mukainen oikeus pysäyttää ja tarkastaa talousvyöhykkeellä liputtomaksi epäilty alus sekä sellainen suomalainen alus, joka käyttää väärää lippua tai kieläytyy näyttämästä lippuaan.

Esityksessä ehdotetaan myös muita muutoksia ja täsmennyksiä Rajavartiolaitoksen toimivaltuuksia ja viranomaisyhteistyötä koskevaan sääntelyyn. Lisäksi selkeytettäisiin rajavoukkojen liittämistä Puolustusvoimiin koskevaa virkamiesoikeudellista sääntelyä.

Esityksen tarkoituksena on parantaa Rajavartiolaitoksen varautumista ja mahdollisuuksia vastata muuttuneen turvallisuus- ja toimintaympäristön vaatimuksiin.

2 Keskusrikospoliisin lausunto

2.1 Yleistä

Keskusrikospoliisi toteaa, että ehdotettujen muutosten taustalla ovat turvallisuusympäristössä tapahtuneet muutokset sekä Rajavartiolaitoksen toiminnassa ilmenneet tarpeet

täsmentää sääntelyä. Esitysluonnoksessa ehdotettuja muutoksia voidaan pitää lähtökohdaisesti kannatettavina. Keskusrikospoliisi esittää ehdotetuista muutoksista alla joitakin tarkempia huomioita.

2.2 Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rajavartiolaitain 20 §:n 1 momenttia siten, että Rajavartiolaitos vastaisi kuljettajien ajokuntoisuuden ja ajoneuvojen liikennekelpoisuuden sekä tieliikennelain säännösten noudattamisen valvonnasta rajanylityspaikkojen lisäksi myös valtakunnanrajan läheisyydessä. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin lisäksi siten, että Rajavartiolaitos huolehtisi jatkossa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä myös rajavyöhykkeellä ja valtakunnanrajan läheisyydessä 28 b §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa silloin, kun poliisi on estynyt sitä tekemästä. Samalla pykälän otsikkoa yksinkertaistettaisiin.

Keskusrikospoliisi yhtyy Poliisihallituksen näkemykseen siitä, ettei rajavartiolaitain 20 §:n 1 momentin alueellisen soveltamisalan laajentamiselle koskemaan valtakunnanrajan läheisyyttä ole tarvetta. Lisäksi Keskusrikospoliisi kiinnittää huomiota siihen, ettei ehdotetussa pykälässä, kuten ei myöskään voimassa olevassa rajavartiolaitain 20 §:ssä, ole säädetty Rajavartiolaitokselle velvollisuutta estyneisyyden varmistamiseen poliisilta ennen toimenpiteisiin ryhtymistä. Jälkikäteisellä ilmoitusvelvollisuudella ei ole merkitystä ennen toimenpiteisiin ryhtymistä suoritettavan estyneisyyden arvioinnin kannalta. Keskusrikospoliisi pitää pykälän muotoilua tältä osin ristiriitaisena ja toteaa, ettei Rajavartiolaitoksen ole mahdollista arvioida poliisin estyneisyyttä tätä poliisilta varmistamatta.

2.3 Toimivaltuudet sisärajoilla

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi rajavartiolaitain uusi toimivaltuuksia sisärajoilla koskeva 28 b §. Ehdotetussa pykälässä toimivaltuuksien käyttö on rajattu rajaturvallisuuden ylläpitämiseen sisärajoilla. Keskusrikospoliisi katsoo, että ehdotettu sääntely voisi mahdollisesti selkeyttää toimintaa ja osaltaan mahdollistaa Rajavartiolaitoksen tehtävien asianmukaisen suorittamisen. On huomattava, että rajavartiolaitain 28 §:ään verrattuna on ehdotetun 28 b §:n listaus rajavartiomiehen mahdollisista toimenpiteistä merkittävästi suppeampi.

Ehdotetussa 28 b §:ssä on säädetty rajavartiomiehen oikeudesta tiettyihin toimenpiteisiin rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi Schengen-alueen sisärajoilla ja niiden läheisyydessä. Esitysluonnoksen mukaan sisärajojen läheisyydellä tarkoitettaisiin valtakunnanrajan läheisyyttä koskevaa käsitettä vastaavasti maasto- ja merirajojen läheisyyttä mukaan lukien rajan ylittävät vesistöt, satamat, lentokentät sekä rautatiet, ratapihat ja rautatieasemat ja linja-autoasemat. Keskusrikospoliisi kiinnittää huomiota siihen, että määritelmän perusteella jää kuitenkin jossain määrin epäselväksi, kuinka laajasta alueesta on maantieteellisesti tarkalleen ottaen kysymys. Sääntelyn tarkentaminen olisi tältä osin perusteltua.

2.4 Merenalaisen kriittisen infrastruktuurin valvonta sekä aluksen pysäyttäminen ja tarkastaminen

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi rajavartiolaitokseen uusi merenalaisen kriittisen infrastruktuurin valvontaa koskeva 24 b § sekä uuteen tehtävään liittyviä toimivaltuuksia. Rajavartiolaitokseen ehdotetaan lisäksi lisättäväksi uusi aluksen pysäyttämistä ja tarkastamista koskeva 38 e §.

Keskusrikospoliisi pitää ehdotettuja muutoksia kannatettavina. Keskusrikospoliisi korostaa olevan tärkeää, että Rajavartiolaitos ilmoittaa viipymättä poliisille kaikista merenalaisen kriittisen infrastruktuurin vahingoittamistapauksista.

Merellisten toimivaltuuksien osalta hallituksen esitysluonnoksessa todetaan, että yhtenä vaihtoehtona merenalaisen kriittisen infrastruktuurin valvontaan liittyville toimivaltuuksille on arvioitu kansainvälisen oikeuden pakkotilaa koskevaa oikeuttamisperustetta. Kansainvälisen oikeuden pakkotilaa koskevia säännöksiä ei ole toistaiseksi otettu osaksi kansallista lainsäädäntöä. Jotta kansainvälisen oikeuden mukaiseen pakkotilaan vetoaminen olisi suomalaisen viranomaisen toiminnassa mahdollista, siitä tulisi säätää lailla. Ehdotuksessa on arvioitu, ettei kansainvälisen oikeuden pakkotilaa koskevasta päätöksenteosta voitaisi säätää Rajavartiolaitoksen tehtävänä rajavartiolaitoslainsäädännössä.

Keskusrikospoliisi esittää harkittavaksi, että tarvetta kansainvälisen oikeuden mukaisesta pakkotilasta säätämiseen kansallisessa lainsäädännössä arvioidaan jossain vaiheessa uudelleen.

2.5 Suhde muihin esityksiin

Esitysluonnoksen perusteella esityksen kohtaa 10, joka koskee esityksen suhdetta muihin esityksiin, on tarkoitus tarkentaa jatkovalmistelussa. Keskusrikospoliisi katsoo, että tässä arvioinnissa on perusteltua huomioida samanaikaisesti valmistelussa oleva esitys sotilastiedustelusta annetun lain muuttamisesta, joka sisältää uudenlaisia säännöksiä Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen välisestä yhteistoiminnasta.

Robin Lardot, poliisineuvos, Keskusrikospoliisin päällikkö

Pauliina Martikainen, ylitarkastaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 21.01.2026 klo 16:08. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Keskusrikospoliisi
poliisi.fi